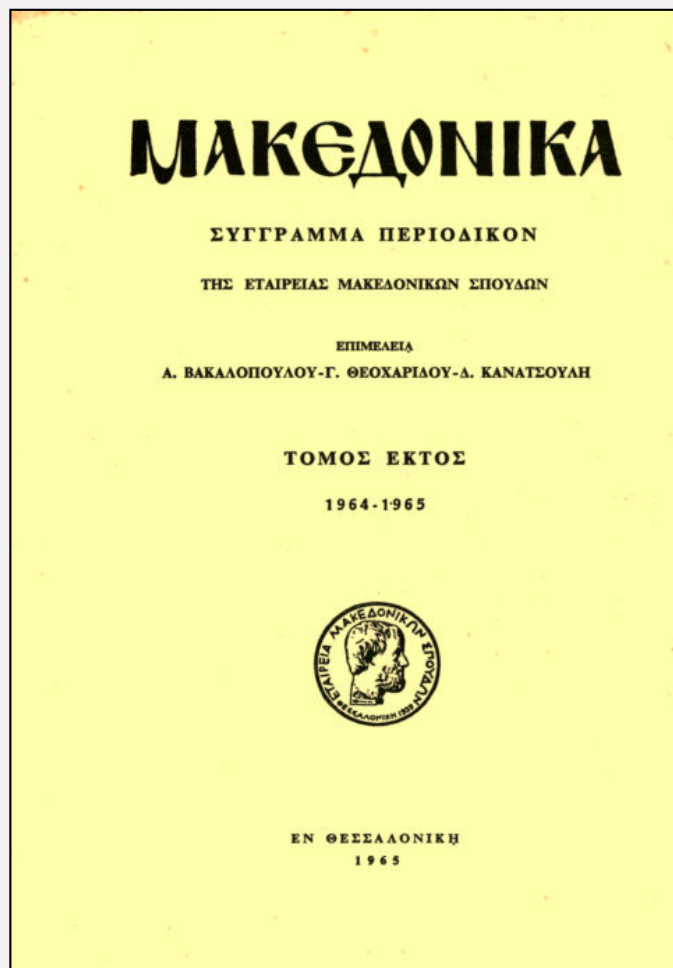

Μακεδονικά

Τομ. 6, 1965

Fanoula Papazoglou, Une signification tardive du mot ΠΟΛΙΤΕΙΑ έν REG 52

Κανατσούλης Δ.

<https://doi.org/10.12681/makedonika.557>

Copyright © 2015 Δ. Κανατσούλης

To cite this article:

Κανατσούλης, Δ. (1965). Fanoula Papazoglou, Une signification tardive du mot ΠΟΛΙΤΕΙΑ έν REG 52. *Μακεδονικά*, 6(1), 300-302. doi:<https://doi.org/10.12681/makedonika.557>

Peter Robert Franke, Literaturüberblicke der griechischen Numismatik. Epirus-Makedonien *ἐν* Jahrb. f. Numismatik u. Geldgeschichte 7 (1956) 73-138.

Ὁ συγγραφεὺς εἶναι γνωστὸς ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν νομισματικῶν καὶ ἱστορικῶν μελετῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται κυρίως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑπείρου καὶ Μακεδονίαν [π.χ. Die antiken Münzen von Epirus, Wiesbaden 1961, τόμ. 2. Geschichte, Politik u. Münzprägung im frühen Makedonien, Jahrb. f. Numismatik u. Geldgeschichte 3/4 (1952/53) 99-111. Zur Finanzpolitik des makedonischen Königs Perseus während des Krieges mit Rom 171-168 V. Chr., *ἐ.ἀ.*, 8 (1957) 31-50].

Ὁ σ. εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην δὲν ἐρευνᾷ νομισματικὸν τι θέμα, ἀλλὰ μᾶς δίδει μίαν εἰκόνα τῶν ἐρευνῶν καὶ ἐργασιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑπείρου καὶ Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο αὕτη εἶναι χρήσιμος ὄχι μόνον διὰ τὸν νομισματολόγον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐρευνητὴν τῆς ἡπειρωτικῆς καὶ μακεδονικῆς ἱστορίας, καθ' ὅσον καὶ τὰ νομίσματα ἀποτελοῦν πολύτιμον πηγὴν διὰ τὴν ἐρευναν τῆς ἀρχαίας ἱστορίας. Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς μελέτης (105-135), τὸ ὁποῖον ἰδιαίτερος ἐνδιαφέρει ἡμᾶς, τὸ ἀφορῶν δηλ. εἰς τὴν μακεδονικὴν νομισματικὴν, ἐξετάζει ὅλην σχεδὸν τὴν συντελεσθεῖσαν ἀπὸ τοῦ B. V. Head καὶ H. Gaebler νομισματικὴν ἐργασίαν μέχρι σήμερον. Σημειώνει συλλογὰς καὶ καταλόγους νομισμάτων, ἐργασίας γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, μελέτας ἀφορώσας εἰς τὰ νομίσματα τῶν αὐτονόμων ἐθνῶν καὶ πόλεων τῆς Μακεδονίας, τῶν Μακεδόνων βασιλέων ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Α' μέχρι τοῦ Περσέως, τῆς Μακεδονίας τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, τῆς Παιονίας κ.λ.π. Εἰς τὸ ἔργον περιλαμβάνονται 132 ἐν ὅλῳ μελέται καὶ ἄρθρα μετὰ μικρὰς περιλήψεως δι' ἕν ἑκάστον. Τούτων περὶ τὰ 70 ἐγράφησαν μετὰ τὸ 1940. Τὸ ἔργον εἶναι ἀξιόσυστατον διὰ πάντα μελετητὴν τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας Μακεδονίας.

Fanoula Papazoglou, Une signification tardive du mot ΠΟΛΙΤΕΙΑ *ἐν* REG 52 (1959) 100-105.

Μία μικρὰ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή, εὑρεθεῖσα τὸ 1952 εἰς τὸ Μεταλλικὸν παρὰ τὸ Κιλκίς, ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς μελέτης τῆς F.P. εἰς τὸ μικρὸν τοῦτο ἄρθρον. Τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἡμερησίαν ἐφημερίδα τῆς Θεσσαλονίκης «Φῶς» τὴν 9ην Μαρτίου 1952, ἀκολούθως δὲ ἀνεδημοσιεύθη εἰς τὴν Amer. Journ. of Archeol. 57 (1953) 286 καὶ εἰς τὸ SEG 12 (1955) 94, ἀρθ. 343: *Αὐτοκράτορα Καίσαρα | Τραϊανὸν Ἀδριανὸν | Σεβαστὸν καὶ Σαβεΐναν | Σεβαστὴν Βραγυλίων | ἡ βουλὴ καὶ ἡ πόλις καὶ ἡ πολιτεία*. Κατὰ τὴν σ. ἡ ἐπιγραφή παρουσιάζει διπλοῦν ἐνδιαφέρον· τὸ μὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ καθορίσωμεν ἀκριβέστερον τὴν μακεδονικὴν πόλιν Βράγυλα (Βράγυλαι), μαρτυρουμένην μέχρι τοῦδε ἀορίστως μόνον εἰς τὸν κατάλογον τῶν δελφικῶν θεαροδόκων (2ος π.Χ. αἰ.) καὶ εἰς τὸν Συνέκδημον τοῦ Ἱεροκλέους (6ος μ.Χ. αἰ.), τὸ δὲ μᾶς παρέχει τὸν ἀσυνήθη τύπον: *ἡ βουλὴ καὶ ἡ πόλις καὶ ἡ πολιτεία* ὅπου ἡ λέξις πολιτεία δὲν ἔχει τὴν συνήθη σημασίαν, τὴν ὁποῖαν συναντῶμεν εἰς τὰ Ἡθικά τοῦ Πλουτάρχου 826, 2 C-E καὶ εἰς τὰ διάφορα ἑλληνικὰ λεξικά. Ἡ σ. πιστεύει ὅτι ἡ λέξις πολιτεία ἐνταῦθα σημαίνει τὴν κοινοτικὴν περιοχὴν. Ἀνευρίσκει δὲ ἀνάλογα παραδείγματα καὶ εἰς δύο ἄλλας ἐπιγραφάς, εἰς τὴν γνωστὴν ἐπιγραφὴν τῆς Σκαπτοπαρηνῆς (IGR I, 674 = Ditt. Syll. II³, 888) τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Γορδιανοῦ Γ' (238 μ.Χ.) καὶ εἰς τὸ περίφημον δόγμα τῆς Συγκλήτου πρὸς τοὺς Στρατονικεῖς (Ditt. OGIS II, 441) τοῦ ἔτους 81 π.Χ. Εἰς τὴν πρώτην ἐν στίχ. 70-72: *ἡ Κόμη ἡ τοῦ βοηθουμένου στρατιώτου*, [ἐστίν] *ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς πολιτείας τῆς ἡμετέρας τῶν Πανταλιωτῶν πόλεως κειμένη*, ἡ λέξις πόλις περιλαμβάνει ὡς διοικητικὴν καὶ πολιτικὴν ἐνότητα τὴν κοινοτικὴν περιοχὴν, τὴν πολιτείαν. Εἰς τὸ συγκλητικὸν δόγμα ἐν στ. 100 κῆ. ἡ λέξις πολιτεία (*πολιτείας, κόμας, λιμένας*) οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ μετάφρασις τοῦ λατινικοῦ ὅρου *civitates*, αἵτινες ἦσαν

κοινότητες μὴ Ρωμαίων πολιτῶν, peregrini, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν διέφερε πολὺ τοῦ ἀντιστοίχου ἐλληνικοῦ ὅρου «πόλις». Εἰς τὸ τιμητικὸν μνημεῖον τῶν Βραγυλίων ἡ πολιτεία τίθεται παρὰ τὴν πόλιν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς Σκαπτοπαρηνῆς, καὶ ἡ μὲν πόλις, κατὰ τὴν σ., ἐστερημένη πάσης πολιτικῆς ἐννοίας ὑποδηλοῖ ἐν κέντρῳ ἀστικόν, ἡ δὲ πολιτεία, ὡς ἐλέχθη, κοινοτικὴν περιοχὴν.

Ἄλλ' ἡ ἀνάθεσις τιμητικῶν μνημείων, καθὼς καὶ ἡ λήψις ἐν γένει ἀποφάσεων ἐγένετο, ὡς γνωστὸν, διὰ τῶν κοινοτικῶν ὀργάνων καὶ αὐτὰ πρέπει νὰ ἐννοῶνται καὶ ἐδῶ. Ἐχῶ λοιπὸν τὴν γνώμην ὅτι πρέπει οἱ τρεῖς ἀναθέται νὰ ἦσαν διοικητικὰ σώματα τῆς κοινότητος τῶν Βραγυλίων. Οὕτως ἡ βουλὴ καὶ ἡ πόλις, αἱ ὁποῖαι ἀντεστοίχουν πρὸς τὸν συνήθη τύπον ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος, ἡ μὲν βουλὴ ἀναμφιβόλως ἦτο τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον, τὸ ὁποῖον ὅλαι σχεδὸν αἱ μακεδονικαὶ πόλεις εἶχον (βλ. Δ. Κανατσούη, Ἡ μακεδονικὴ πόλις, Μακεδονικά 5 [1963] 16 κέ.), ἡ δὲ πόλις ἡ συνέλευσις τῶν πολιτῶν, τῶν ἐν τῇ πόλει οἰκούντων. Ἡ πολιτεία θὰ πρέπει νὰ ἀπετέλῃ τὸ σύνολον τῶν πολιτῶν ὁλοκλήρου τῆς κοινότητος. Δυνατὸν ὅμως αὕτη νὰ ἀπετελεῖτο μόνον ἐκ τῶν πολιτῶν, τῶν ἐκτὸς τῆς πόλεως, δηλ. ἐκτὸς τῶν τειχῶν, διαμενόντων εἰς τὰς κώμας, τὰς ὑπαγομένας εἰς τὰ Βράγυλα, καὶ τὰ ἀγροκτῆματα.

β) Sur les koina régionaux de la Haute Macédoine, Ziva Antika 9 (1959) 163-171. Ἡ σ. ἐξ ἀφορμῆς δύο ἐπιγραφῶν τοῦ κοινοῦ τῶν Ἑλιμιωτῶν, αἵτινες εὐρέθησαν ἐσχάτως εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Αἰανῆς (Καيسάρεια) παρὰ τὸν Ἀλιάκμονα καὶ τῶν ὁποίων τὸ κείμενον ἡμεῖς εἰχομεν δημοσιεύσει τὸ 1959 εἰς τὸ Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον σ. 209/10, προβαίνει εἰς τὴν ἐξέτασιν ὅλων τῶν κοινῶν, δηλ. τῶν ὁμοσπονδιακῶν ἐκείνων κρατῶν, τὰ ὁποῖα ἀπαντοῦν καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς Ἄνω Μακεδονίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ρωμαϊοκρατίας.

1. Μεταξὺ τῶν κοινῶν αὐτῶν τὸ καλῦτερον γνωστὸν μέχρι σήμερον εἶναι τὸ κοινὸν (ἔθνος) τῶν Ὀρεστών, τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖται ἐξ ἐνὸς ἀναθηματικοῦ μνημείου, τὸ ὁποῖον ἤγειρε πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου (41-54 μ.Χ.) τὸ ἴδιον τὸ κοινὸν καὶ τὸ ὁποῖον εὐρέθη εἰς τὸ Ἀρμενοχώρι, καὶ τῆς ὀνομαστῆς ἐπιγραφῆς τῆς Βαττύνης (παρὰ τὸ σημ. Κρανοχώρι τῆς Καστορίας) τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος. Τὸ κοινὸν ἦτο μία συνομοσπονδία τῶν ὀρεστικῶν πόλεων καὶ κοινοτήτων, παρομοία μὲ τὰ ἐλληνικὰ κοινὰ τῆς ἰδίας ἐποχῆς. Ἐκ τῶν πόλεων γνωρίζομεν μόνον τὴν Βάττυναν, ἡ ὁποία μᾶς παραδίδεται εἰς τὴν β' ἐπιγραφὴν, καὶ τὸ Ἄργος τὸ Ὀρεστικόν, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἦτο τὸ κέντρον τοῦ κοινοῦ.

2. Τὸ ἔθνος τῶν Λυγκηστῶν μᾶς εἶναι γνωστὸν ἐκ μιᾶς μόνον ἐπιγραφῆς τῆς Ἡρακλείας τῆς λυγκηστικῆς, ἡ ὁποία ἀνετέθη πρὸς τιμὴν τοῦ γυμνασιάρχου, ἀγορανόμου, πολιτάρχου καὶ ταμίου τῆς πόλεως Παύλου Καυλιδίου Φρόντωνος, ὅστις διετέλεσε προσέτι καὶ γυμνασιάρχης (δὲ) ἀποδεδειγμένος καὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦ Λυγκηστῶν ἔθνους καὶ υἱὸς πόλεως διὰ δογμάτων. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀξιομάτων τοῦ τιμωμένου, καθὼς καὶ τοῦ ἀπαντῶντος εἰς τὴν ἐπιγραφὴν διοικητικοῦ ὅρου «βουλευτήριον» ἡ σ. συμπεραίνει περὶ τοῦ πολιτικοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἡρακλείας, ἀλλὰ παραλλήλως ὑποθέτει ὅτι τὸ ἔθνος τῶν Λυγκηστῶν ἦτο ὀργάνωσις εὐρυτέρα τῆς πόλεως Ἡρακλείας, περιελάμβανε δὲ τοῦτο καὶ ἄλλας πόλεις καὶ κώμας μὲ τοπικὴν αὐτονομίαν. Τὸ κέντρον τῆς τοπικῆς αὐτῆς ἐνώσεως, ἡ ἔδρα τῶν διοικητικῶν ὀργάνων, εὐρίσκετο εἰς τὴν Ἡράκλειαν. Ἡ Ἡράκλεια ὅμως αὕτη μὲ τὴν ἀπόδοον τῶν αἰῶνων ἀπερρόφησεν ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν τῆς Λυγκηστιδος καὶ ὡς ἐκ τούτου, ἐνῶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Αὐγούστου ἡ διοικητικὴ αὕτη ἐνώσις ἔφερε τὸ ὄνομα Λυγκηστίς, εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἐκαλεῖτο ἀπλῶς Ἡράκλεια.

3. Τρίτη παρομοία ὁμοσπονδιακὴ ἐνωσις ἡ F.P. δέχεται ὅτι ἦτο ἡ Δερρίοπος, ἡ βορειοτάτη περιοχὴ τῆς Ἄνω Μακεδονίας. Συμπεραίνει δὲ τοῦτο ἐκ τῆς μνείας «τῶν περὶ Βάρβαρον Φιλίππου ἐν Δερρίῳ πολιταρχῶν συναγαγόντων τὸ βουλευτήριον» τῆς ὀνο-

μαστῆς ἐπιγραφῆς τοῦ Ἰερὶγονο, ἐνθα ὑπὸ τὸ ὄνομα «Δερρίοπος» ἐννοεῖ τὴν χώραν καὶ ὄχι τὴν ἀνύπαρκτον, κατ' αὐτὴν, ὁμώνυμον πόλιν, καθ' ὅσον εἰς τὴν θέσιν τῆς μαρτυρεῖται ἄλλη δερριοπικὴ πόλις, ἡ Στύβερρα. Εἰς ἰσχυρισμόν μου δὲ ὅτι δυνατόν ἢ ἰδίᾳ πόλις νὰ ὠνομάζετο καὶ Δερρίοπος προβάλλει τὰ ἐξῆς ἐπιχειρήματα: α) ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιοῦνται ἀμφότερα τὰ ὀνόματα εἰς ἐπίσημα ἐγγραφα, ὅτε μὲν τὸ ἐν ὅτε δὲ τὸ ἄλλο, β) ἡ μαρτυρία τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου ἐν λ. Δουρίοπος, ὅτι ἐκτὸς τῆς χώρας ὑπῆρχε καὶ ὁμώνυμος πόλις, εἶναι ἀναξία πίστεως καὶ γ) ὅτι ἡ ἀνωτέρω φράσις «τῶν περὶ Βάρβαρον Φιλίππου ἐν Δερριόπῳ πολιταρχῶν», ἂν ἐπρόκειτο περὶ τῆς πόλεως, θὰ διευτύωνετο, συμφώνως πρὸς παραδείγματα πολιταρχῶν ἄλλων πόλεων, ἄλλως, ὡς «τῶν περὶ Βάρβαρον Φίλιππον τῶν Δερριόπων πολιταρχῶν».. Ἡ ἐπιχειρηματολογία εἶναι ἀξιοπρόσεκτος. Ἐν τούτοις δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ Στέφανος Βυζάντιος, ὅστις τὰς πληροφορίας του συνήθως ἀρύεται μετὰ προσοχῆς ἀπὸ τὰς πηγάς, ἐδῶ θὰ παρενόει τὸν Στράβωνα καὶ θὰ ἐσημείωνεν ἄλλα ἀντ' ἄλλων. Δυστυχῶς τὸ ἑβδομον βιβλίον τοῦ Στράβωνος δὲν ἐσώθη πλήρως, εἰμὴ μόνον περιλήψεις καὶ ἀποσπάσματα, καὶ δι' αὐτὸ ὅ,τι ἔχομεν σήμερον περὶ τῶν βορειομακεδονικῶν περιοχῶν δὲν ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὸ ἀρχικὸν κείμενον καὶ δὲν ἠμποροῦμεν ἀσφαλῶς νὰ εἰπώμεν ὅτι ἐγένετο λόγος εἰς αὐτὸν μόνον περὶ τῆς περιοχῆς ἢ τῆς φυλῆς τῶν Δερριόπων. Ἐπίσης ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς «ἐν Δερριόπῳ» ἀντὶ «Δερριόπων πολιταρχῶν» ἔχω τὴν γνώμην ὅτι ἐτέθη μᾶλλον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς δυσλήπτου καὶ κακοήχου φράσεως «τῶν περὶ Βάρβαρον Φιλίππου Δερριόπων πολιταρχῶν» παρὰ πρὸς δῆλωσιν τῆς χώρας Δερριόπου.

Φυσικὰ ἢ ἐρμηνεῖα αὕτη τοῦ ὀνόματος τῆς Δερριόπου δὲν αἶρει ποσῶς τὴν ὑπαρξίν τοῦ δερριοπικοῦ κοινοῦ, διότι, καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχον ἄλλαι ἐνδείξεις περὶ αὐτοῦ, ἀρκεῖ τὸ ὅτι ὁ θεσμὸς τῶν ὁμοσπονδιῶν ἦτο εὐρύτατα διαδεδομένος εἰς τὴν Ἄνω Μακεδονίαν κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους, διὰ νὰ δεχθῶμεν ὅτι καὶ ἡ Δερρίοπος ἀπετέλει κοινόν, ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι βορειομακεδονικαὶ περιοχαί.

4. Τὸ κοινόν τῶν Ἑλιμιωτῶν ἦτο ὀργάνωσις παρομοία πρὸς τὴν τῶν Ὀρεστῶν. Ἐκ τῶν δύο μνημονευθεισῶν ἀνωτέρω ἐπιγραφῶν τῆς Αἰανῆς ἢ σ. συνάγει δύο τινὰ περὶ αὐτοῦ: α) ὅτι τὸ κέντρον τοῦ κοινοῦ κατὰ τὸν 2ον μ.Χ. αἰῶνα ἦτο ἡ Αἰανὴ καὶ β) πόλις ὁμώνυμος μὲ τὴν περιοχὴν Ἑλίμεια δὲν ὑπῆρχε. Πόλεις τοῦ κοινοῦ ἐκτὸς τῆς Αἰανῆς ἀναγνωρίζει μίαν παρὰ τὸ σημ. Σισάνι καὶ ἑτέραν παρὰ τὴν Κοζάνην, ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς ὁποίας ἐσώθησαν τὰ ἀρχικὰ γράμματα ΜΑΛΕΙ..... Ἀλλαι πόλεις καὶ κῶμαι αὐτόνομοι θὰ πρέπει νὰ ὑπῆρχον εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς περιοχῆς, τὸ συνορευόν μὲ τὴν Περραιβίαν, καθὼς καὶ εἰς τὸ δυτικόν, τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν Ὀρεστίδα. Τὸ ἐθνικὸν ὅμως Elimioi, τὸ ὅποιον ἀπαντᾷ εἰς λατινικὴν ἐπιγραφὴν τῆς περραιβικῆς Δολίχης τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος, ἐδήλου ὄχι τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως, ὅπως καὶ ἡ ἰδίᾳ ἄλλοτε ἐπίστευεν, ἀλλὰ τὰ μέλη τοῦ ἐλιμιωτικοῦ κοινοῦ καὶ αὐτὸ τὸ κοινόν. Τὰς μαρτυρίας δὲ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, τοῦ Κλαυδίου Πτολεμαίου καὶ τοῦ Τίτου Λιβίου περὶ τῆς ὑπάρξεως μιᾶς πόλεως μὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἑλιμείας δὲν θεωρεῖ ἐπαρκεῖς, πιστεύουσα ὅτι οἱ συγγραφεῖς οὗτοι ἢ παρανοοῦν τὴν πηγὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντλοῦν τὴν πληροφορίαν περὶ τῆς Ἑλιμείας, ἢ δίδουν ἄλλην σημασίαν εἰς τὸν ὄρον «Ἑλίμεια» ἢ ἡμεῖς πιστεύομεν ἐσφαλμένως ὅτι ἀναφέρεται εἰς πόλιν, ἐνῶ πρόκειται περὶ τῆς χώρας. Καὶ ἐδῶ πρέπει τὸ ἴδιον νὰ ἐπαναλάβωμεν, ὅ,τι καὶ διὰ τὴν Δερριόπον. Μίαν πόλιν μαρτυρουμένην εἰς τρεῖς πηγὰς εἶναι δύσκολον νὰ θεωρήσωμεν ἀνύπαρκτον.

Ὅπωςδήποτε ἢ σ. μᾶς δίδει βάσει τῶν δεδομένων, πού ἔχομεν σήμερον εἰς τὴν διάθεσίν μας, ἱκανοποιητικὴν εἰκόνα τοῦ θεσμοῦ τῶν ὁμοσπονδιακῶν κρατῶν τῆς Ἄνω Μακεδονίας. Ἄς ἐλπίσωμεν δὲ ὅτι νέα εὐρήματα, ὡς τῆς Αἰανῆς, θὰ ρίψουν περισσότερον φῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν βορειομακεδονικῶν κοινῶν καὶ πολλὰ εἰσέτι σκοτεινὰ σημεῖα θὰ διαλευκανθοῦν.

Δ. ΚΑΝΑΤΣΟΥΛΗΣ